

Skupnostno učenje iz zgodb

Kako ustvariti prostor za prihodnost, ki vznikaja – modrosti obdobja prehoda

Skupnostno učenje iz zgodb; z voditeljico [Mary Alice Arthur](#)

četrtek, 16. 4. 2015, od 17.30 – 20.30; kavarna [Mestnega muzeja](#)

Mestni muzej je prostor, ki hrani zgodbe; le-te pa hranijo nas. Ker se mnogi posamezniki in skupnosti/organizacije v tem obdobju nahajamo v raznovrstnih tranzicijah – osebnih, delovnih, družbenih -, smo z večerom želeli spodbuditi skupno modrenje o moči teh sicer izzivalnih obdobj.

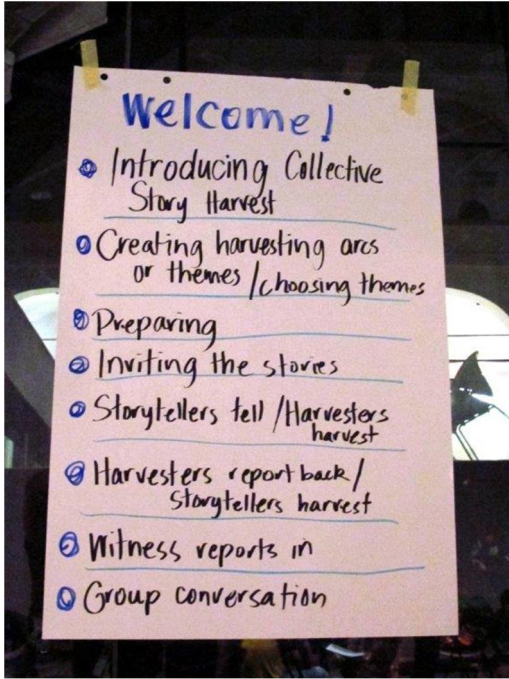
Pripovedovanje zgodb je eno najstarejših in tudi najbolj učinkovitih orodij človeštva za upravljanje z znanjem skupin. Zgodbe vsebujejo izkušnje, ki pripomorejo k rasti in razvoju naših zmožnosti delovanja v kontekstu kompleksne družbe.

Skupnostna žetev omogoča istočasno sledenje mnogim nitim ene zgodbe. Ob tem vadimo ciljno poslušanje, skupnostno iskanje pomenov, nosilcu oz. pripovedovalcu pa nudimo obogateno razumevanje zgodbe. Metodo skupne žetve zgodb je razvila Novozelandska [Mary Alice Arthur](#), »zgodbarska aktivistka«, ki je večer tudi vodila.

Kako je potekal večer

- Predstavitev metode ter skupna opredelitev ključnih fokusov poslušanja; razdelitev v žetvene ekipe
- Prisluhnili smo osebni izkušnji obdobja prehoda dveh raznolikih pripovedovalcev:
 - Vida Ogorelec, pobudnica participativnih moderiranih pristopov v Sloveniji in ustanoviteljica [Umanotere](#), Slovenske fundacije za trajnostni razvoj
 - Javor Škerlj Vogelcnik, [umetnik](#)
- Žetev spoznanj
- Praznovanje v sproščeni družbi ob domačih prigrizkih.

Ključne ugotovitve iz žetve

Točke preobrata

- Želja, ljubezen, ki sta ji oba sledila → kletka
- Praznina, bolečina je bila pot do sebe → ptica poleti

Čarobni trenutki

- Odpiranje—nov impulz, iskanje
- Tema, bolečina je bila možnost za odkritje, pot, vztrajanje

Kvalitete in moči

- Goreča želja, iskanje cilja, vizije
- Vztrajnost
- Znati izkoristiti bolečino kot vir za naprej

Odnosi

- Prisluhni sebi in temu slediti
- Vredno je stopiti v odnose; žetev je vredna za posameznika in družbo
- Iskanje ravnovesja

Evropa, Slovenija

- Iskanje zavetja in zdravila doma, v domovini, v stiku z naravo, ki je velika kvaliteta Slovenije
- Bolečina je prisotna tudi v slovenski zgodovini, to bo utrlo nove poti in nove možnosti
- Iz tujine sta oba pripovedovalca dobila nov vpogled na sebe in na državo
- Velik potencial za Slovence, da lahko uporabljamo angleščino, kot drugi jezik

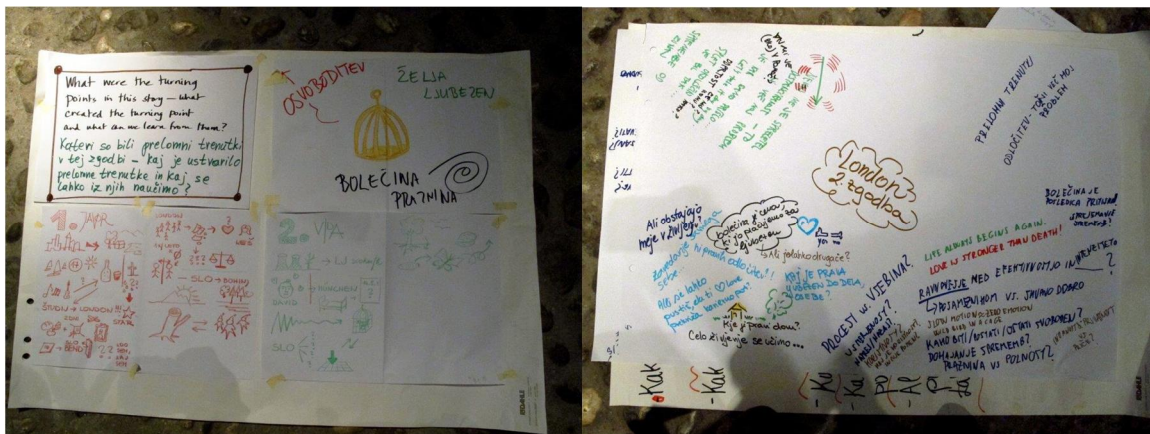
Vprašanja, ki so se pojavljala v zgodbah

Katera vprašanja vznikajo iz zgodbe, ki bi jih mi vsi lahko uporabili pri svojem delu, svojem življenju?

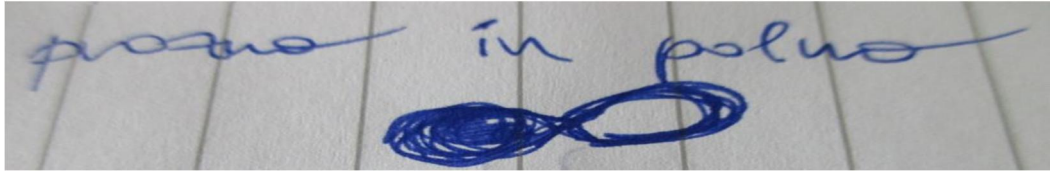
- Iskanje in preverjanje smisla
- Zaznavanje goreče želje in kako se odzvati
- Iskanje ravnovesja med sabo in drugimi
- Kako biti v stiku s seboj in z okolico?
- Kako izkoristiti skrite talente za preživetje?

Priče

- Opazili smo proces prehajanja od znotraj ven in nazaj v notranjost
- Tudi nam sta pripovedovalca odprla vrata, da se lahko povežemo s seboj in z lastno bolečino; pot v sebe smo zaznali kot dar; katera vrata se odpirajo za naprej?
- Globoka povezanost z zemljo, s koreninami; iz zemlje, tal pride življenje
- Odpiranje neznanemu
- Veliko pristnosti v zgodbah; slišal se je klic
- Ko smo lahko priče, pomagamo soustvarjati nov svet, ki ga gradita
- Osupnila nas je tišina, ki je bila v prostoru, ko sta pripovedovala zgodbi

Če skupaj poslušamo, postanemo kot gozd, ki ima skupne korenine...

Prazno in polno

Ptica letí, letí
dviguje se v vetru, valoví
v zaprtih krogih se vrtinči na zemljo;
kje naj najde svoje gnezdo?
na kateri veji si spočije krilo?

Ptički brez gnezda: zato
moram!

Glej, ptica, glej,
vdih naj najde zrak.

Po prašnih poteh te vodi pot ...

In ko se dvigne prah: kaj vidiš?
Špranje, med delci ...

Ker prazno je polno, veš, veš,
spomni se, ptica,
spomni se in poleti!

Vrtinčiš se
in potem te severnik potegne naprej.

Prhutaš s krili, močno in z velikimi zamahi
a kam prideš, če si na mestu, na veji?

Črna temá te zagrinja
in mehko perje ti boža obraz.

Krila ti rastejo, ali jih vidiš?

Belo te boža, belo,
ovita si z njim, kraljica.

Ne kljuvaj si v trebuh,
ne brskaj po tleh.

Spomni se ptica, spomni se:

lahkih poti se spomni,
spomni se srčnih poti
in radosti mile.

Jadraš še, ptica, kraljica.

In bit ptice zdaj poje

poje in se igra:

ali ga slišiš?

Ljubljana, Mestni muzej, 16. april 2015

Gajšek Alenka

SKUPINSKA ŽETEV ZGODB (opis metode)

Pripovedovanje zgodb je eno najstarejših in tudi najbolj učinkovitih orodij človeštva za upravljanje z znanjem skupin. Zgodbe vsebujejo izkušnje, ki pripomorejo k rasti in razvoju naših sposobnosti delovanja v kontekstu kompleksne družbe.

Kolektivna žetev omogoča istočasno sledenje mnogim nitim ene zgodbe. Ob tem vadimo ciljno poslušanje, skupinsko učenje in kolektivno iskanje pomenov, s tem pa tudi nosilcu oz. pripovedovalcu zgodbe nudimo obogaten pomen zgodbe. Skupinska žetev je odličen način, kako priklicati na površje več uvidov, inovacij ter »aha-trenutkov«, ki se skrivajo pod površino naših zgodb, saj pri tem uporabimo vse bogastvo različnih perspektiv prisotnih v vsaki skupini, z namenom da oplemenitijo izkušnjo ter razumevanje skupine kot celote.

Faza priprave

Dajte skupini dovolj časa – za celoten proces je dobro imeti na razpolago vsaj 90 minut. Če delujete z ljudmi, ki še niso izkusili te vrste procesa, namenite pripovedovanju zgodb približno 30 minut, tako da ljudje niso prezasičeni z informacijami. Vkolikor želite maksimalno izkoristiti učenje skozi zgodbo, lahko pripovedovanje zgodbe, žetev in učenje trajajo pol dneva, dan ali celo več.

Skrbno izberite zgodbo

- Za namen in kontekst, za katerega želite uporabiti to metodo, boste potrebovali zgodbo, ki je res relevantna. Idealno je to zgodba, ki je kompleksna, tehtna ter prave dolžine, da bo zanimiva.
- Najboljši ljudje za pripovedovanje zgodb so tisti, ki so z zgodbo neposredno povezani. Še bolj zanimivo je slišati več ljudi, vključenih v isto zgodbo. Več glasov doda globino in zgodbo obogati, prav tako ji doda vrsto različnih zornih kotov.
- Ni potrebno, da gre za zgodbo, ki je bila že večkrat povedana ali da je zgodba postavljena v kateri koli okvir. Pravzaprav je ta proces tisti, ki ga lahko uporabimo za izluščenje njenih različnih pomenov.

Poskrbite za dobro povabilo

Skrbno premislite, kako boste povabili pripovedovalce, da pridejo in podelijo svojo zgodbo. Zgodbe se odzovejo na povabilo, in kadar je to srčno, se bodo zgodbe razkrile na popolnoma nov način in pripovedovalcem odprle nove možnosti za njihovo razumevanje. Skupinska žetev je dar tistim, ki pripovedujejo *in* tistim, ki žanjejo.

Izberite niti zgodbe

Določite, katere niti zgodbe bi želeli požeti. Najboljše je, če gre za skupno strinjanje s pripovedovalci zgodb in poslušalci, odvisno od tega, kam bi želeli usmeriti svoje učenje. Za razpravo o tem, kam natančno želimo priti s tem procesom in kaj se bo zgodilo z žetvijo po tem, si vzemite toliko časa, kot ga potrebujete. Vsaka nit naj ima vsaj eno svojo žanjico oz. žanjca (lahko pa seveda več, kar pripomore k bogatejši žetvi).

Možne niti, med katerimi lahko izbiramo:

- Narativna nit* - Nit zgodbe – ljudje, dogodki, nivoji. Prav tako lahko ujamete dejstva, čustva in vrednote, ki so del zgodbe.
- Proces* - Kakšne aktivnosti, procesi, aplikacije, odkritja so se zgodila?
- Ključne prelomne točke* - Kdaj se je zgodil preboj? Kaj smo se iz tega naučili?
- Uporaba – Kaj se lahko naučimo iz te zgodbe o uporabnosti v našem lastnem ali drugem sistemu?
- Ko sprememba postane viralna – Kaj se lahko naučim o tem, kako multiplicirati zelene spremembe ali projekte v drugih kontekstih?
- Vprašanja – Katera vprašanja se porajajo iz zgodbe, ki bi jih lahko prenesli v katerikoli druge okolščine?
- Sinhroniciteta in magija – V katerem trenutku so se pojavili pravi ljudje in so stvari same naravno stekle?
- Določena tema – zgodba se lahko požanje glede na določeno temo (kot na primer participativno vodenje, skupinsko sodelovanje).
- Določene metode participativnega vodenja – npr. proces »osem dihov«: Kje se je v zgodbi pojavil posamezni dih? Ali »peta organizacijska paradigma«: Kje so se pojavile nove oblike vodenja in dela? Jedrna ekipa: Kaj smo se naučili o vzdrževanju središča tega procesa?
- Načela – Katera načela delovanja lahko razberemo iz zgodbe? Katera načela kompleksnih življenjskih sistemov se odražajo v zgodbi?
- Izzivi na poti in kako so bili premagani?
- Polje zgodbe* - Kako se je polje systemske zgodbe spremenilo? Lahko poimenujete zgodbo ali metaforo, v kateri je bil sistem na začetku in kako oz. v kaj se je premaknil?
*(Niti, označene z *, so lahko temelj katerega koli žetvenega procesa.)*

Identificirajte druge možne žetvene modele

Če so v skupini različni talenti, še posebno na področju grafičnega ustvarjanja in vizualizacije, poezije, glasbe, miselnih vzorcev, umetnosti ipd., lahko žetev poteka tudi v teh oblikah. Vsaka od metod bo obogatila in prispevala svoj element k raznolikosti in uživanju pri procesu žetve.

Predlog procesa

Uvod in predstavitev: Pozdravite ljudi in jih povabite k procesu. Predstavitev vse pripovedovalce zgodb. Razložite žetvene niti in povabite k sodelovanju prostovoljce.

Pripovedovanje zgodb: Prosite pripovedovalce zgodb, da povejo svojo zgodbo; ter povabite skupino, da med poslušanjem požanje določene vidike zgodbe. Bodite jasni o času, dodeljenem za pripovedovanje. (V pomoč je lahko uporaba zvončka, ki pripovedovalcem naznani, da imajo še pet minut do izteka časa.)

Skupinska žetev: Tudi pripovedovalcem zgodb priskrbite material, da bodo lahko »poželi svojo žetev«. Prosite vsakega poslušalca - žanjca, da predstavi ugotovitve. Za ta del namenite vsaj toliko časa, kot ste ga namenili pripovedovanju zgodb. Vsaka žetev ima potencialno več globine, kot je podamo v prvem krogu. Pomaga, če imamo več krogov žetve, ali če ostali del skupine postavlja vprašanja žanjcem in tako priključijo na plan dodatna spoznanja.

Odgovor pripovedovalcev zgodb: Kakšno darilo ste prejeli pripovedovalci ob poslušanju uvidov iz skupinske žetve? Kaj boste odnesli s tega srečanja?

Odgovor poslušalcev in žanjcev zgodb: Kakšno darilo je bila za vas skupinska žetev? Kaj boste odnesli s tega srečanja?

Zaključni krog: Zahvalite se pripovedovalcem zgodb in žanjcem. Podelite še zadnje komentarje o tem, kaj se bo zgodilo z žetvijo zdaj, ko smo jo slišali vsi. Ali je ostalo še kaj, kar nas kliče, da se ponovno vrnemo v proces kolektivne žetve in vidimo, kaj še lahko pride na površje? Želite priti ponovno skupaj kot skupina in slišati naslednji nivo zgodbe?

Materiali in priprava prostora

Priprava prostora: Idealno je ustvariti velik krog s pripovedovalci zgodb, ki so del kroga. Morda boste potrebovali manjše mizice za tiste, ki bodo želi na stojalo z listi (ali pa bodo zadovoljni s tem, da sedijo na tleh).

Pisarniški material: barvna pisala in drugi umetniški pripomočki.

Oprema: Snemalna oprema, če želite proces ter rezultate posneti na video. Fotoaparat za fotografiranje grafične žetve.

Za kaj še je dobra kolektivna žetev zgodb?

Za pripovedovalce zgodb

Kolektivna žetev je lahko uporabljena tako kot metoda za skupen pregled tega, kar smo se do sedaj naučili v nekem tekočem projektu (kot skupina – npr. o sodelovanju in kako ga izboljšati) kot za loščenje neke konkretne že obstoječe zgodbe, da je ta lahko v prihodnje v izboljšani verziji predstavljena nekemu drugemu kontekstu ali občinstvu. Zunanja ušesa, ki poslušajo zgodbo, lahko pomagajo videti stvari, ki do sedaj morda niso bile opažene ali jim v času poteka nismo posvečali pozornosti. Projekti/procesi sprememb so velikokrat tako kompleksni in poteka s takšno hitrostjo, da je skorajda nemogoče uvideti, kako se njeni deli v resnici povezujejo med seboj od znotraj.

Uporabo kolektivne žetve predlagamo za širši pregled v rednih intervalih življenjskega cikla projekta. Polna prisotnost s poslušanjem (»biti priča drugemu«) je lahko velik blagoslov in olajšanje za ljudi, ki so se potrudili na projektu ter držali prostor in vizijo, da se je lahko zgodba zgodila. Zbrano poslušanje in prisostvovanje (pričanje) pripovedovanju omogoča uvide o ključnih vsebinah zgodbe, ki prihajajo na površje, hkrati pa se slišijo in ozavestijo tudi druga čustva, ki so del zgodbe. Globoko poslušanje lahko pomaga zgodbi identificirati protagonistove moči in darove ter tudi podporo in ovire na katere je naletel pri svojih aktivnostih. Zgodbo lahko zbrano poslušanje podpre tudi na način, da jo dvigne nad osebno raven in omogoči vpogled v lokalni kontekst ter celo v njen širši sistemski okvir.

Kakor lahko zunanje oči pomagajo videti nekaj, kar sicer dobro poznamo, v novi luči, tako lahko zunanji poslušalci pomagajo udeležencem zgodbe videti njihovo lastno izkušnjo v novi luči, osvetliti tisto, kar znotraj zgodbe do sedaj ni bilo opaženo. Že tako preprosta stvar kot imenovati to, kar še ni bilo imenovano ogromno doprinese k spoznavanju in učenju.

Tudi specifične povratne informacije lahko pripovedovalcem pomagajo uvideti, na kaj se osredotočiti pri loščenju zgodbe. Pogosto je v zgodbi prisotnih ogromno detajlov, ki poslušalca čisto prevzamejo; žetev nam pomaga izostriti tisto, kar je najbolj pomembnega ter podpre vsebino zgodbe, v tem da je bolj fokusirana ter s tem veliko močnejša pri razkrivanju uvidov povezanih z njo.

Za poslušalce in žanjce

Pripovedovanje zgodb je neločljivi spremljevalec človeštva; je tudi večina, ki jo je možno izboljšati z vajo Isto velja tudi za poslušanje. Poslušanje gre z roko v roki z večino pripovedovanja, saj v resnici zgodba vznikne na plan v prostoru med pripovedovalcem in poslušalcem. Zgodba potrebuje poslušalca, da bi lahko postala to, kar naj bi bila. Priložnosti za dobro poslušanje ni veliko, še posebej ne za poslušanje s posebnim namenom in za podajanje potrebne povratne informacije tistim, ki sodelujejo na projektu. Skupinska žetev zgodb omogoči takšno poslušanje in podajanje povratnih informacij, hkrati pa okrepi skupnost zbrano okoli projekta.

Tudi žetev je večina, ki potrebuje prakso; in pomembno je izkusiti široko raznolikost načinov, kako lahko žanjemo neko zgodbo ali izkušnjo. Vsak od teh prinaša svoje bogastvo in nov lesket dragulju. Namenska žetev je hkrati dobra izkušnja z uporabnimi rezultati in odličen način prakticiranja te metode. Poslušalci in žanjci lahko na koncu kratko povzamejo svoje izkušnje ter osvetlijo svoje izzive in učenje, kar je lahko v korist celotni skupini v razvijanju teh veščin v prihodnosti.

Za širšo skupnost in mreže

Žetev tistih projektov, ki so se z nivoja prototipa razvili v uspešne zgodbe in so jih kot dragocene prepoznali ter multiplicirali v drugih kontekstih, kot tudi tistih, ki so se soočili z mnogo izzivi, je dragocen prispevek širši skupnosti. Deljenje zgodb je eden najhitrejših načinov razumevanja ter integracije načel in izkušenj na kateremkoli področju.

Moči kolektivne žetve zgodb

- Pomaga razumeti kompleksne vidike realnosti in vanjo vnese preprostost.
- Uvid v trenutno realnost – kako smo prišli do tu, kjer smo zdaj?
- Ustvarja bogato polje učenja.
- Ustvarja močno povezavo in razumevanje med vsemi, ki so vpleteni v proces.
- Je darilo pripovedovalcem zgodbe in drugim, z veliko odmevnega učenja, ki se zgodi v procesu.
- Je preprosto, a močno orodje, ki ga lahko uporabljamo za redno spremljanje poteka projekta, s čimer lahko ponovno ujamemo pravi fokus in osvetlimo pridobljeno znanje do točke kjer se nahajamo.

Uporaba kolektivne žetve zgodb

Sistemska žetev zgodb za uporabno učenje: skupina se osredotoči na eno sistemsko zgodbo, da bi požela spoznanja in ta vnesla v svoje delo. Skupina požanje glavne niti in razpravlja o spoznanjih (po zgoraj opisanem postopku). Enako velja za vadbeno skupino ali delovni tim, ki posluša zgodbo druge organizacije ali sistema in nato spoznanja vnese v svojo lastno prakso.

Krepitev tima celotnega sistema/strateško načrtovanje: Žetev lastne zgodbe organizacije ali skupine z namenom učenja, teambuildinga ali strateškega razvoja. Delo z zgodbo na ta način skupini pomaga uvideti namen njenega delovanja, s čimer se obnovita in okrepi vizija in poslanstvo ter strateške usmeritve.

Več zgodb/kolektivno učenje: Žetev različnih zgodb istočasno v majhnih skupinah, čemur sledi prenos spoznanj na celotno skupino. Izberemo različne zgodbe, ki skupini omogočijo uvid v njihove različne vidike. Udeleženci so prisotni in hkrati žanjejo tisto zgodbo, ki jih najbolj zanima. Kolektivno meta – učenje žanje celotna skupina skupaj.

Ustvarjanje novega polja delovanja in prakse: Pripovedovanje zgodb širšega konteksta vse do danes, z namenom da bi pripravili novo polje delovanja in prakse gostiteljstva, ki lahko vznikne in najde svoj močan fokus. Ta proces se lahko uporablja tudi za sistemsko evaluacijo.

Povzeto iz dokumenta avtorice Mary Alice Arthur z istim naslovom, ki ga lahko najdete na:
<http://artofhosting.ning.com/page/core---art---of---hosting---practices>